Број 268 У Новом Саду у недељу 5. (18.) децембра 1910. Година XLV

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецом и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Епархијска скупштина у Вршцу.

Дана 2. (15.) децембра тек. г. одржана је ванредна седница епархијске скупштине вршачке у Вршцу. Пошто је истакнуто да је искупљен леп број скупштинара на позив потпредседника скупштине др. Ст. Јовановића из Панчева, одаслано је једно изасланство које је отишло по епископа Гаврила Змејановића. Епископ вршачки у полак 10 сати отвара скупштину и поздравља присутне скупштинаре са жељом, да рад ове епархијске скупштине буде од користи народу и цркви.

За перовође буду изабрани парох А. Топољанин и В. Лазаревић учитељ. Пошто је учињен помен умрлим члановима, то на предлог проте Боже Поповића буде усвојен овај дневни ред:

1. Претрес нацрта за нову школску уредбу.

2. Предлог Хр. Свирчевића, епархијског школског референта у предмету оснивања учитељског интерната у Сомбору, како би се осигурао довољан број оспособљених српских народних учитеља.

3. Припомоћ српским народним школама у В. Маргити за зидање школе.

4. Стварање места епархијског мерника.

5. Избори за попуњење упражњених места у појединим епархијским одсецима.

По том се прелази на дневни ред.

Христифор Свирчевић, епархијски школски референт, изјавивши, да се радо одазива позиву епархијског школског одбора вршачког, да у предмету нацрта за школску уредбу буде известилац у скупштини, он у подужем, исцрпном и темељном говору, који је трајао један сат, приказује нацрт нове школске уредбе. Истиче, да је у садањим приликама стварање нове школске уредбе врло тежак посао, јер треба рачунати, прво са потребама и стањем нашег народа; друго, треба уредбу довести у склад са државним школским законима; треће, треба да буде сачињена по напредним начелима модерне педагогије; а четврто, треба да провејава кроз њу српски народни дух и треба да почива на оним темељним начелима, на којима нам све постојеће уредбе почивају.

Примерима и навађањем појединих параграфских одређења из нацрта уредбе доказује, да стваралоци овог нацрта питање ово нису сретно решили и да им нацрт напред нетакнутим захтевима ни приближно не одговара. Најмање су рачунали са могућности и са потребама и материјалним стањем нашег народа. Сталешки интерес је стављен над општим интересом и над интересом саме школе.

Код ставке учитељских, професорских и надворничких плата изјављује, да не може озбиљно узети ове ставке, пошто су ту уврштене веће плате, као што даје држава својим чиновницима. Јер из искуства зна, да наш народ то не би могао издржати и није лако замислити да автономни чиновници могу икада боље бити наплаћени него државни. — Што је много, много је! Гледе учитељских плата изјављује, да ће сваки српски учитељ потпуно бити задовољан, ако свагда буде наплаћен као државни учитељ. То је и право, јер српски учитељ има исто оспособљење као и државни, а данас су му дужности теже и веће од дужности државних учитеља. Зато озбиљно је и оправдано је тражити оно, што се може, а права је бесмислица тражити, што је немогуће постићи.

Услед великих дужности српских народних учитеља и сам држи, да је саврела мисао, да се учитељи ослободе вршења дужности црквених појаца, али се не слаже са оним ограничењем у нацрту, да се учитељ не сме те дужности примити за мање од 400 круна. Нека се општинама и учитељу у том остави слободне руке.

Говорник је завршио свој говор, да би стваралоци нацрта много успешније извршили свој задатак, да су за подлогу узели постојећу „нашу школску уредбу од 1872. год.“, да су празнине попунили, а прежавела одређења изменили. Овако, овај нацрт, као члан сабора, не би могао примити на са подлогу специјалне дебате. За доказ, како је тај нацрт непогодан, наводи и то, што је већ и сама учитељска скупштина, половину нацрта одбацила!! Говор је са одобравањем саслушан.

Други говорник у овом предмету је био **др. Славко Милетић**. Изјављује, да му је после темељног и исцрпног говора референта Свирчевића, који је са пуно стручњачког разумевања предмет овај приказао, положај олакшан и да ће још само у кратким цртама указати на одредбе у нацрту, којима се крњи досадање право народно, а товаре му се нови терети.

Кад би се овај нацрт усвојио, онда би општине имале само да ћуте и да плаћају. Чак ни шк. послужитеља не би имала општина право бирати. Општина би имала да положи новац за зидање школе, а не би имала права ни да одлучи које место (грунт) да употреби за зидање. Учитеље би више власти по својем ћефу премештале, а општине би имале да сносе те трошкове. Избори су сви узети из руку народних. Школског управитеља општине не би смеле бирати, али добре плате им морају издавати. Сва власт би дошла у руке учитеља, а овамо не рачуна се, како су учитељи државним законима везани, и да таке школе не би могле имати никакве заштите, услед одвисног положаја учитеља. Говорник се управо чуди, да је једна школска власт, као што је Школски Савет, могла у свет пустити оваку јадну работу, као што је овај нацрт. И пориче сваку способност, пориче свако родољубље стваралоцима овог нацрта, и види онај зао правац, који провире из нацрта.

Истиче, да ни једна странка није тако партизански радила, као садањи „громовници“, и да је јединствено да се и нацрти за уредбе по партизанским протоколима сачињавају.

Бурни смех скупштине је изазвао, кад се навео 39. § нацрта о саставу Школског Савета. По гласу тог § а из сваке епархије се има изабрати у Школски Савет по један члан, само из вршачке не. Избио клин кроз врећу! Зашто нису све уредбе обелоданили? Он у овом гледа, како ова школска уредба треба да утре пута у назадњаштву оним нацртима, који долазе. Јер по овој првој уредби види се, у каквом ће назадном духу бити сачињене и оне друге. Напослетку је др. Славко Милетић предложио, а скупштина једнодушно примила ову резолуцију:

Резолуција.

Епархијска скуштина вршачка стоји на становишту, да ће наша народна црквена автономија стојати најчврће само онда, када она почива на плећима нашега народа. Стога се народна права у нашој народно-црквеној автономији имају не само очувати, него и проширивати. Не одузимањем народних права, него уређењем граница државног надзора створиће се мир и ред у нашој народно-црквеној автономији. По томе при донашању автономних уредаба има се придржавати оних темељних начела, на којима су постављена:

1.) Највиша кр. уредба од (10. авкуста) 1868. године;

б.) Изборни ред за српски народно-црквени сабор од (29. маја) 1871. године;

в.) Уредба за српске народне школе од (17. јула) 1872. године;

г.) Саборско устројство од (14. маја(1875. године, те том приликом има се пазити, да се стечена народна права имају не само сачувати, него и проширити, као што је учињено у оним нацртима за уредбе, што их је израдио саборски одбор од 1902. до 1909. године. Даље се има пазити, да се на народна плећа не товаре нови терети, него да се просветним радницима: свештенству и учитељству, у ред доведе плата, по начелу, да се одузме тамо, где има изобилно, а домете тамо, где је премало и оскудно, као што је то начело спроведено по нацртима за уредбе саборскога одбора од 1904. године и у манастирској уредби.

Зато ова епархијска скупштина не одобрава начела и правац нацрта за уредру српских православних вероисповедних школа у митрополији карловачкој, који је митрополијски школски савет поднео митрополијској скупштини српских народних учитеља у Новом Саду од 5. и 6. новембра о. г. из разлога тога, што се у нацрту том:

1.) одузимају народу права стечена у српској народној школској самоуправи.

2.) управа школе поверава се већином учитељима, које не бира народ, него сами учитељи, који су услед XXVII. законског чланка од 1907. године толико скучени дисциплинарном одговорношћу према државним властима, да не би могли бранити школску самоуправу од сувишне ингеренције државне власти.

3.) крчи пут оним назадним начелима, која су означена у „јединственом статуту“, против којих се начела борише црквене општине и српски народни црквени сабори 1885. 6. 1892. и 1897. године.

4.) намеће народу нове терете, које народ у данашњим приликама не може сносити.

Зато се ова епархијска скупштина у смислу чл. XVIII. привременог уређења епархија од (29. априла) 1871. године обраћа преко саборског одбора српском народно-црквеном сабору са молбом и предлогом, да сабор одбаци не само овај нацрт уредбе за православне српске вероисповедне школе у митрополији карловачкој, него и сваки други нацрт за уредбу, који би у овом правцу састављен био по овим начелима, која су означена у овом нацрту.

О другим предметима ове скупштине биће други пут реч.

У одбрану српске народно-црквене автономије.

Пишу нам из Варјаша:

У среду 1 (14) децембра о. г. одржана је седница црквене скупштине Једногласно је решено, да се и ова општина придружи протесту српске православне црквене општине вршачке против нацрта нове школске уредбе.

*

Досада су против нацрта нове школске уредбе протестовале ове општине: Вршац, Врањево, Деска, Нови Сад, Жабаљ, Велико Средиште, Дента, Српски Елемир, Варјаш.

*

Пишу нам из Старог Сивца:

Наша је црквена скупштина сазвана за 9 (22.) децембар о. г. ради протеста против нацрта за нову школску уредбу, којом се одузимају народу стечена права.

Чему се влада нада?

На нову годину истиче уговор заједничкој аустро угарској банци. Нови уговор не може се више спровести ни у аустријском сабору, јер је време кратко.

Сад је аустријски министар Бинерт измолио од већине аустријског сабора, да се тај уговор продужи на 6 недеља. То је постигао зато, што је аустро-угарска банка у корист Аустрије,

а не Угарске, иначе му већина аустријскога сабора, која му прави неприлике, то не би дала.

Но хоће ли то постићи Куен у Угарској? Он се нада, али сумњамо у то. То не захтева корист Угарске. А осим тога данашња влада, како је поступала на изборима, није задужила опозицију, да је извлачи из неприлике. Ко је крив што влада предлог о уговору с банком није за времена изнела. Ту је била нека шпекулација, а сад, кад је с тим насела тражи да је опозиција извлачи.

Забрањено — поучно и забавно село.

На позив Стапараца одбор за приређивање поучних и забавних села у Новом Саду решио је, да у Ст. Стапару приреди поучно и забавно село. Изаслат је био Мита Клицин да говори, а певало би српско новосадско ратарско певачко друштво. Село је требало да буде сутра у недељу, у очи св. Николе. Но одбору за приређивање народних села у Новом Саду, стигао је данас брзојав од председника стапарске црквене општине Ковчина, да дозвола за село није добијена од политичке власти. Дакле, политичка власт забрањује чак и поучна и забавна села. Ово је доиста неразумљиво. Стапарци треба да учине кораке, да се та забрана политичке општине као посве неумесна и незаконита укине. У верени смо, да ће за најкраће време опет бити поучно и забавно село у Стапару. — О овој ствари проговорићемо опширније.

Лист „Сељак“ у Беловару.

Примили смо 1. и 2. број „Сељака“, који излази у Беловару, а против којег су читаву хајку подигли „Србобран“ и „Хрватски Покрет“, јер самосталској господи квари рачуне. „Србобрану“ одговара „Сељак“ овако: „Нека Срби сељаци добро увиде, како о њима мисле загребачка господа, који мисле да су све Србе у Хрватској и Славонији узели под закуп. Нико не сме имати речи осим њих, они су вође наше и ми морамо да кушујемо и слушамо само оно, што они хоће и заповедају... Али ми тако нећемо, господо гавани“. Требало би, да се лист штампа само ћирилицом, јер се издаје само за Србе сељаке.

Избори у Енглеској.

Последњи извештаји о изборима посланика за енглески сабор гласе: У петак у вече био је познат исход избора у 641 изборном срезу. Изабрано је 259 либерала, 264 униониста, 42 радничке странке, 67 Ираца Редмондиста и 9 Ираца, присталица О. Бријенових. Према томе влада има досада 368 посланика, а опозиција 273.

„Грех“ саског кнеза Макса.

Јавили смо већ, како су папини кругови јавно и званично оптужили ученог саског кнеза, брата саског краља и професора на фрајбуршком свеучилишту, Макса, да је јеретик. „Грех“ кнеза Макса је у овоме: Написао је у часопису „Рим и Оријент“ чланак под натписом: Мисли о црквеним новинама. У том чланку доказује кнез Макс, како су на сабору у Фијоренси, који је био сазван ради уједињења православне и католичке цркве, многе црквене поглавице римске цркве кривотворили одлуке и онда на основу тих кривотворених одлука фабрицирали догме. Тако су постале догме о непогрешивости папиној, о чистилишту и т. д. Кнез Макс оптужује папинство и поглавице католичке цркве, да су свагда били насилници, да су жудели за влашћу и тој жудњи су подвргавали све. Папе су под фирмом сједињења католичке и православне цркве тражили, да им православна црква буде сасвим подјармљена, а нису ни помишљали на равноправност. Кнез Макс је даље изнео, како у првим столећима црква није била монархија, него је тек после споменутих кривотворења начињена апсолутном монархијом. Папе треба да предњаче у самоодрицању и треба да се епископска власт схваћа онако, као што је било у прво доба хришћанства. Папе треба да се одрекну самоваље, насиља и жуђе за новцем. Католичка црква не сме да тражи од православне, да ова усвоји оне догме, које је фабрицирала сама католичка црква. Износи најзад охолост и самовољу папе Николе I. и недостојно и тиранско понашање папе Иноћентија III. према Грцима. Ето то је „грех“ саског кнеза и свеучилишног професора Макса, због кога га папска власт оптужује, да је јеретик. Папска власт очекује, да ће кнез Макс опозвати све своје тврдње, иначе ће га прогласити јеретиком и свргнути са професорска места на фрајбуршком свеучилишту.

Борба између полиције и лопова

Из Варшаве јављају: У Лоцу је дошло до крвавог судара између полиције и лопова. Пре но што се кренуо воз за Варшаву, полицијски агенти видели су, где су пет познатих лопужа извадили возне карте. Кад су хтели најопаснијег од њих да ухапсе, овај се накашљао, и тада се са свих страна осу читава киша кугала од његових другова. Путници су се побацали на земљу, да би се спасли од кугала. Један полицијски агент и један официр убијени су. Један жандар, један машиниста и један путник тешко су рањени. Лопови су усред општег метежа умакли. Многи сумњиви су ухапшени.

Читуља.

Из Беле Цркве нам јављају, да је умро др. Сава Банић, адвокат и бивши председник црквене општине. Погреб ће бити данас у недељу. Лака му црна земља!

Време.

Према телеграфском извештају од 3. децембра може се очекивати непромењиво време.

Брзојави „Застави“.

Стигли 4. децембра.

Угарски сабор.

Будимпешта. У угарском сабору расправљан је трговачки уговор са Србијом. Посланик Ленђел интерцелисао је владу, што Чивути у Горњој Угарској упропашћују Малорусе, а Имре Иванка о несрећним случајевима при видању.

Питање заједничке банке.

Беч. Угарски и аустријски министри финансија споразуме ли се, да поднесу засебан предлог саборима о привременом давању повластице заједничкој банци.

Реформа наставе.

Будимпешта. Угарски министар просвете Зичи сазвање месеца јануара анкету, на којој ће се саветовати о реформи наставе у Угарској.

Учење пуковнијског језика.

Будимпешта. У званичном листу објављена је наредба војног министра, по којој официри заједничке војске на тромесечним курсевима морају учити језик, којим говоре војници дотичних пукова.

Одговорни уредник:
Константин Брадваровић.

Продавцима „Заставе“.

Молимо наше поштоване продавце, оне, који још нису обрачунали, да са обрачуном и новцем што пре пожуре.

С поштовањем
Администрација „Заставе“

Календар „РАД“
је готов и разашиље се. Нека се сви, који га желе имати пожуре са наруџбином на
администрацију „ЗАСТАВЕ“.

ИЗДАЈЕМО СВОЈУ КУЋУ у којој је пекара
са алатом за фурунџију, која би се могла и за вајспекерај употребити, по чим је кућа уз општинску кућу на најживљем месту, то би закупник био осигуран, јер у селу другог лебара нема.
Уједно би издали нашу
ново зидану ватренку
под аренду или на вечито **продали без машинерије**, која се такође уз општинску кућу налази а у нашем месту друге нема.
Обратити се треба на
Српску штедионицу
1663 2—2 **као задругу у Стапару** (Бачка).

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашле су из штампе све четири свеске
Модерног Занатлијства
од Јована Л. Богдановића. Цена на више комада 10 потура, на један комад 12 потура. Поруџбине прима
Српско Занатлијско Удружење
1487 —3 **Срем Карловци.**

Своју КУЋУ
у Лавовској улици бр 5.
ПРОДАЈЕМ
из слободне руке. За услове и цену ваља се обратити власнику у истој кући. 1661 1—3

ФУРУНЏИЈСКА РАДЊА НА ПРОДАЈУ.
Своју хлебарску радњу која 10 год. постоји на пијаци, и добро ради, **продајем** са целим потребним прибором.
1662 1—4 **А. Атанасковић**
преко пута поште В. Бечкерек.

I. СРПСКА ЈОРГАНЏИЈСКА РАДИОНИЦА ЗОРКЕ МИЛИЋЕВЕ
У НОВОМ САДУ, житна пијаца
израђује јоргане по најмодернијем укусу како за г. г. трговце у месту и на страни тако и за приватне муштерије које поштом разашиљем. Послуга брза и савесна а цена умерена.
971 29 - 54

Чудо од Буквара!
Помоћу овог буквара, а за неколико недеља научи лакоћом да чита и пише и старо и младо. Ово је већ треће издање. Имам 1000 захвалница.
Ко ми пошаље са поштанском упутницом **55** потура, тај одмах добија буквар са плаћеном поштарином.
Ulma (Temes megye)
ЉУБОМИР ЈОВАНОВИЋ,
школски управитељ и учитељ
1570 11—30

ПРОДАЈА ПРАВА СРЕМСКА ПЛАНИНСКА ВИНА
од 50 л. на више, у бурадима, као и у боцама од 5 литри шаљем у кућу. Нови буради имадем стално на стоваришту.
1246 17 – 28 **Вахтл Имре**
Бачвар
у Новоме Саду, Петефијевој ул. бр. 8. у сопственој кући.

„ДОБРОТВОР“
као задруга у НОВОМ САДУ
исплатио је у току ове г. од 1. јануара до краја новембра
144.000 К у име припомоћи наследницима својих умрлих чланова. — У месецу новембру исплатио је К 14.000 и то:

за Богдана Попова из Новог Сада	—	К	2000
за Емила Шиака из Батајнице	—	К	2000
за Ержу Беник из Петроваца	—	К	2000
за Игњата Рота из Новог Сада	—	К	2000
за Кристину Каракашевић из Мола	—	К	2000
за Тошу Будошана из Новог Сада	—	К	2000
за Кароља Вршка из Петроваца	—	К	2000

Нови чланови примају се увек, од доба, када се ко самостално својом зарадом издржава, па ако је и млађи од 20 г. до 55 г. старости
Особе које се желе уписати за члана, нека пошаље К 8·— за уписницу, па ће добити даља упутства. 1595 3 — 3

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.